

Urumeak eta Ebrok uholdez ospatu dute Lurzoruaren Urtea

Gero eta ugariago gertatzen diren uholde handiak ez dira soilik klimaren aldaketaren ondorio. Mundu osoan ari da oso fite hondatzen lurzoruaren kalitatea, nekazaritza industrialaren eraginagatik eta, are larriagoa dena, hiriek beren handitzean gero eta lur eremu handiagoak artifizialtzen dituztelako, etxez eta azpiegituraz.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

POLITIKOON LANA DA: KONPONDU itzazue herritarron arazoak, horretarako ordaintzen ditugu zergak. Hori entzun dute kolore guztietako agintariak urak harrapatutako jendeak ikustera joan direnean.

Baina askotan agintariak benetan konponbideak urri dauzkate adabakietatik harago heltzeko, ezarri litzaketan konponketak oso garestiak dira, eta batzuei arazoa gainetik kentzeko beste herritar batzuk izorrratu behar dituzte.

Hilabete laburrean bigarrenegun egin du gainez Gipuzkoan Urumea ibaiak otsail hondarrean; duela lau urte ere gainez egina zen. Ebrok, berriz, Nafarroatik hasita Kataluniaraino eragin dituen kalteak historian markatuta geratuko dira.

Uholde bakoitzak dauka beti berezitasunen bat, Urumeakoan aipatu da Añarbe inguruan jauzitako euri kopuru harrigarria, Ebrorean elurte handiak, baina fenomeno gero eta sarriago errepikatzen da Euskal Herriko eta munduko arroa guztietan. Ziklikoak direla egia da, baina uraren kudeaketan gertatzen ari da igelaren esperimendu famatu hartakoa: igela botatzen duzu irakiten ari den uretara eta salto egiten du, aldiz, ur epeletan utzirik lasai onartuko du berotuz joatea... egosita hil arte.

Uriola etxeko sukaldean, taile-reen edo bulegoan sartu zaionak ura madarikatzen duen arren, lurraldearen eta lurraren kudeaketan dago gakoa urarenean adina edo gehiago. Baliatu beharko genuke Nazio Batuen Erakundeak 2015. urtea Lurzoruaren Nazioarteko Urte izendatu izana orain arte egingakoaz gogoeta egiteko eta datozen hamarkadetarako aurreikusita daukagun astakeria berriak gelditzeko.

Lurzorua arazo? Begiratu Urumeari. Hasteko dago ibaiari arroan zenbateko zabalera murriztu zaion ziklikoak diren eta ugaritzen ari zaizkion salbuespen egoerentarako—hori baizik ez dira uraldiak—. Donostiako bokaletik hasita Hernanik Epelan daukan industrialderaino... zenbat metro kubikorentzako ahalmena galdu du bailarak 1960tik hona?

Urteotan etxe, industriagune, autobide sorta, AHT, erreken bide-razte eta istorio eraikitzeak ibarrari ostutako eremuen inbentarioa egin beharra dago. Ibaiak kolpe berezi horietan dakartzan urek nonbaitetik pasa behar dute. Bestalde, eraikin berri guztiak aurrekoak baino goragoko mailan antolatzen dira, zaharragoak uraren mendera kondentatuz, eta zorua inpermeabilizatuz.

Loiolako edo Martuteneko herritar asko urpean aurkitu diren arte ez

Etxebizitzen salerosketarako *Mitula* zerbitzuak interneten jarritako argazkian, Donostiako Loiolako Erriberak auzo berria. Urumea ibaiak itsasoan hil aurretik egiten duen azken bihurtunean, Cristina-Gladys Enea parke famatuaren eta EUTG-Deusto unibertsitatearen aurrez aurre, duela hamar urte arte ibaiak honantzako hektarea horiek erribera izan dira mende luzez, Urumeak gainezka zetorreanean azpian harrapatzen zituen baratze eta larreak. Ikusi argazkian nola 1970eko hamarkadan egindako Bilbo-Behobia autopista ere eremu honetan zutoin gainean eraiki zuten, uretik aske egon zedin. Odon Elorzaren aginte aldi luzearen amaiera aldean ibaiaren kontra-kontran horma handia eraikita bazter hauek guztiak betelanez estali ziren: autopistaren eta ibaiaren artean ikusten diren eraikinak oro azken dozena bat urtekoak dira. Horietan urik sartu ez dadin, errioren goraxeago daudenak ito behar.

dira ohartu Donostiako Udalak bezala goragoko Ingurumen agintari guztiek baimenduta Loiolako erriberetan eraiki zuten etxe sailarekin errioiari antolatu zaion inbutuaz. Astigarragako biztanle asko orain ohartu diren moduan Urumea Berri urbanizazioa zein burugabea den, eta zein kaltegarria mailaz azpirago geratu direnentzako.

Kaletarrek dutenez agintariengan presio ahalmen handiena, ibaien kalteentzako adabakiak antolatzeke lanek orain erdiz-erdi harrapatuko dituzte aspalditik bertan lasai bizi zirenak: zenbat etxe eta baserri ez dute bota edo bota behar-ko errioa bideratu nahi eta ezinean?

"Stop al Consumo di Territorio"

Ibarrari kendutako metro kubikoen handiaz gain, lurzoruaren artifizializazioa bera da arazo larria. Milaka urtez sortutako lurzoru aberatsa, landareak hazteko, aireko karbonoa finkatu eta euri urak xukatzeko gai dena, geruza bizi hori ordezkatzeko da hormigoiz edo asfaltoz. Dinamika ez da asko aldatzen eskuinak agindu edo ezkerak: agintariak pasatzen dira baina arkitekto eta ingeniariak ez eta hirigintza planifikatzen dutenak berezituak daude lur emankorrak antzutzen.

Honek ere uholdeekin zuzeneko lotura dauka. Eraikitako metro

ral eta laborantzarako gai, etxebizitza, errepide eta jarduera industrialetarako”. Euskal Herrian zer?

Hemengoaz daukagu EHUn Geografia sailaren eskutik Eugenio Ruiz Urrestarazu eta Rosario Galdos Urrutiak 2013an plazaratutako ikerlana: “*La pérdida de los espacios agrarios, la artificialización del suelo y forestación en España y el País Vasco*”.

EAE n 1999tik 2009ra hamar urte laburretan euskaldunok egin dugun triskantza beldurgarria deskribatu dute: 1999tik 2009ra artean EAE osotasunean harturik artifizializatutako eremua %21 handitu da, laborantzarako edo basotarako zeudenak etxebizitzarako edo jarduera industrial nahiz komertzialetarako bilakatuta. Hamar urtetan ia laurden bat gehiago izan bada, datozen hamarretan...

Elikadura eta Nekazaritza Erakundeak (FAO ingelesezko sigla ezagunetan) 2015.a Lurzoruaren Urte izendatu du, hil ala biziko lehengai honetaz mundu osoko herritarrek kontzientziatzeko: “Lurzorua baliabide ez berriztagarria dela esaten da, ez baita gizakiaren denboraren eskalan aski fite berritzen. Izatez, zentimetro bat lurzoru sortzen zientoka milaka urte joan daitezke”. Europar Batasunak berak alarmaz aztertuta daukan artifizializazioak bioaniztasunaren zako, elikagaien ekoizpenerako eta abar dauzkan ondorioez gain zorua inpermeabilizazioa ere dakarkion kaltea.

Hemen, ordea, aipatzen da erreak eta erriok zulatu, hesitu eta gehigo artifizializatzea. Ez dute min gehiago baizik ekarriko. ■

koadro bakoitza da euririk irensten ez duen metroa. Plangintza egileek dena egiten dute lekuetatik ura azkar bidaltzeko, ez lekuan gelditzeko. Bidetik edo kaletik estolde-riara, hemendik errekarara. Fuera zuhaitzak, urak atxikitzeko eremuak, ur-kolpeak arintzeko zabal-guneak...

Munduan anitz lekutan oso kritikatu dago lurra eta ura kudeatzeko molde hori. Leku batzuetan neurri zuzentzaileak jartzen hasi zaizkio, parkingetan ura xurgatzen duen zorua ezarri, autopista bazterretan euriak pilotzeko putzuak, bide bazterreko erretenak ez daitezela betonezkoak izan... Baina honetan ere Hego Euskal Herria oso da Espainia eta gure plangintza

egile gehienak enteratu ere ez dira egin. Hormigoia jainko.

“*Stop al Consumo di Territorio*” kanpainak hori salatzen du Italian. Oraindik hormigoiztatu gabeko lurraren aldeko mugimendua antolatatu dute: “Azken 15 urteotan hiru milioi hektarea inguru, nekazaritzako lurrak izanak, asfaltoz eta betonez estali dituzte”.

Frantsesezko Wikipediak badauka *Artificialisation* izeneko sarrera (horregatik baimendu diogu geure buruari Xuxenek onartu ez arren euskaraz *artifizializazioa* erabiltzea) zeinetan dioen: “Frantzian 2011n lehengo Ekologia ministro N. Kosciusko-Morizeten arabera egunero batz best 165 hektarea lur galtzen da, hots, 1.650.000 m² lurzoru natu-

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira